

Sygn. akt *I ACa 503/19*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lutego 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **Sędzia Ryszard Marchwicki**

Sędziowie: **Jerzy Geisler /spr./**

Piotr Górecki

Protokolant: **st. sekr. sąd. Katarzyna Kaczmarek**

po rozpoznaniu w dniu 20 lutego 2020 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **Skarbu Państwa - (...) w K.**

przeciwko **E. P.**

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną i o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 1 lutego 2019 r. sygn. akt I C 589/18

1. **apelację oddala;**

2. **zasądza od powoda na rzecz pozwanej 8.100 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą.**

Jerzy Geisler Ryszard Marchwicki Piotr Górecki

I ACa 503/19

UZASADNIENIE

Powód – Skarb Państwa – (...) w K. w pozwie wniesionym do tut. Sądu w dniu 3 kwietnia 2018 r. przeciwko pozwanej E. P. domagał się uznania za bezskuteczną wobec niego czynności prawnej w postaci umowy darowizny zawartej dnia 9 września 2016 r. przed notariuszem T. M. w K.w K., rep. (...), w części w której M. N. darowała swojej córce – pozwanej E. P. niezabudowaną nieruchomość stanowiącą działkę o numerze (...), położoną w K. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...), w celu umożliwienia zaspokojenia z tej nieruchomości wierzytelności podatkowych.

Uzasadniając swoje żądanie powód wskazał, że jest wierzycielem Z. N. (1) z tytułu nieuregulowanych należności publicznoprawnych w zakresie podatku od towarów i usług oraz podatku dochodowego od osób fizycznych wraz z należnymi odsetkami od zaległości podatkowych, kosztami upomnień, kosztami egzekucji w łącznej

wysokości 4.919.596,43 zł. Podał, że prowadzone przeciwko dłużnikowi postępowanie egzekucyjne doprowadziło do zaspokojenia jego roszczeń jedynie w nieznaczącej części. W związku z tym wystawił tytuł wykonawczy również przeciwko małżonce dłużnika M. N., między innymi w celu skierowania egzekucji do powyższej nieruchomości stanowiącej jej majątek. Przed skierowaniem wniosku o wszczęcie egzekucji M. N. darowała jednak nieruchomość swojej córce - pozwanej E. P.. W ocenie powoda czynność ta wprost zmierzała do udaremnienia egzekucji i pokrzywdzenia go jako wierzyciela. W ocenie powoda ani dłużnik ani jego żona nie posiadają majątku, który pozwalałby na zaspokojenie roszczeń. Mając natomiast na uwadze, że pozwana jest córką dłużników, zastosowanie znajdzie domniemanie wynikające z art. 527 k.c. (k. 4-28).

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu przyznała, że zawarła umowę darowizny prawa własności nieruchomości, której dotyczy powództwo, zaprzeczając jednak pozostałym twierdzeniom powoda. W pierwszej kolejności wskazała, że powództwo powinno zostać oddalone w całości, albowiem w dacie wniesienia powództwa jak i obecnie pozwana nie jest właścicielką spornej nieruchomości. Nadmieniała, że zdecydowała się na sprzedaż nieruchomości, albowiem nieruchomość okazała się zbędna i niedochodowa. Podniosła, że nawet, gdyby nadal była właścicielem nieruchomości, skarga pauliańska i tak nie miałaby w tym przypadku zastosowania. W ocenie pozwanej nie zostały bowiem spełnione przesłanki z art. 527 k.c. Po pierwsze M. N., matka pozwanej, która darowała na jej rzecz nieruchomość, w dniu zawarcia umowy darowizny z pozwaną, nie była niewypłacalna ani też nie stała się niewypłacalna w wyższym stopniu. Pozwana podkreśliła, że na dzień darowizny M. N. nie wiedziała o tym, że jest dłużnikiem. Pozwana także nie miała wiedzy istnienia jakichkolwiek zobowiązań ani ich wysokości z tytułu podatków innych niż te, które zostały spłacone na podstawie tytułu wykonawczego o numerze (...). Nadmieniała, że kiedy M. N. dowiedziała się przypadkowo w lutym 2016 r. o zobowiązaniach męża Z. N. (1) i spłaciła je. Nadto M. N. w październiku 2016 r. uzyskała informację od komornika sądowego K. P., że nie toczą się wobec niej żadne postępowania egzekucyjne, a zobowiązania zostały spłacone. Pozwana podkreśliła, że dopiero po spłacie zobowiązań z tytułu wykonawczego o numerze (...) oraz dokonaniu darowizny przez M. N. na rzecz pozwanej, Urząd Skarbowy w K. skierował w dniu 28 października 2016 r. bezpośrednio do M. N. upomnienie uwzględniające wszystkie zaległości zobowiązanego, za które odpowiada M. N. majątkiem wspólnym do dnia ustanowienia rozdzielności majątkowej. Pozwana wskazała także na wątpliwości co do podanej przez powoda kwoty 4.919.569,43 zł. Zdaniem pozwanej suma wszystkich wymienionych w pozwie zobowiązań (punkty od 1 do 36) to 1.002.705,46 zł, zaś odsetki wyliczone od dnia wymagalności poszczególnych zobowiązań do 26 czerwca 2018 r. to kwota 1.271.842 zł, łącznie 2.274.547 zł. Nadto w ocenie pozwanej na podstawie informacji od Urzędu Skarbowego w K. (stan czerwiec 2018 r.) zobowiązania M. N. jako małżonki zobowiązanego Z. N. (1), odpowiedzialnej majątkiem wspólnym w stosunku do zobowiązań powstałych przed dniem zawarcia umowy wyłączającej ustawową wspólność majątkową, wynoszą 778.637 zł. Pozwana wskazując na kolejną przesłankę wyłączającą jej odpowiedzialność z art 527 k.c. podniosła, że nie miała świadomości pokrzywdzenia powoda. Okoliczność, że Z. N. (1) jest jej ojcem, nie jest jednoznaczna z tym, że pozwana miała wiedzę i świadomość dotyczącą jego zobowiązań (k.530-538).

W piśmie z 30 lipca 2018 r. powód odnosząc się do zarzutów pozwanej, wskazał, że kwestia wypłacalności, czy też niewypłacalności M. N. pozostaje bez znaczenia w okolicznościach niniejszej sprawy. Wierzyciel pauliański ma bowiem obowiązek wykazania niewypłacalności dłużnika podatkowego (Z. N. (1)), nie zaś M. N., która w oparciu o art. 29 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. ordynacja podatkowa odpowiada za zobowiązania majątkowe męża, ale tylko z określonych składników majątku wchodzących w skład majątku wspólnego małżonków i to do dnia ustanowienia rozdzielności majątkowej w październiku 2008 r. Co do zarzutu braku wiedzy M. N. o pozostawaniu dłużnikiem, powód podniósł, że została ona poinformowana przez wierzyciela o zobowiązaniach poprzez doręczenie upomnień: z dnia 17 lutego 2016 r. (na łączną kwotę 1.093.081,60 zł za zaległości podatkowe za 2005 r. oraz część zaległości za 2006 r., z której M. N. spłaciła kwotę 790.703 zł); z dnia 28 października 2016 r. na łączną kwotę 808.622 zł za zaległości podatkowe za 2006 r. oraz 2007 r.; oraz z dnia 13 czerwca 2018 r. obejmującego ujawnione zaległości podatkowe w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2005 r. wraz z odsetkami za zwłokę, w następstwie decyzji

podatkowej za ten okres. Dodał, że wpłata M. N. pokryła tylko część zobowiązań za 2005 r., a tytuły wykonawcze skierowane do egzekucji z nieruchomości dotyczyły zobowiązań za inne okresy. W związku z wątpliwościami pozwanej co do kwoty 4.919.596,43 zł powód wyjaśnił, że kwota ta została obliczona na dzień 4 grudnia 2017 r. jako należność ogólna dłużnika Z. N. (1) i w zamyśle nie stanowi sumy chronionych w sprawie wierzytelności, które są wskazane w petitum pozwu poprzez wskazanie rodzaju, okresu i wysokości danej należności podatkowej oraz źródła jej ustalenia (k. 578-581).

Pismem z dnia 12 października 2018 r. powód wniósł o zasądzenie od pozwanej kwoty 180.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia doręczenia odpisu pisma pozwanej do dnia zapłaty.

W ocenie powoda, w stanie faktycznym niniejszej sprawy spełnione zostały wszystkie przesłanki uwzględnienia skargi pauliańskiej, a jednocześnie pozwana E. P. przyjmując darowiznę od M. N. świadomie uczestniczyła w procedurze usunięcia nieruchomości z majątku swojej matki, z którego to powód mógłby uzyskać zaspokojenie w związku ze współodpowiedzialnością M. N. za zobowiązania podatkowe dłużnika Z. N. (1), powstałe przed dniem ustanowienia rozdzielności majątkowej pomiędzy małżonkami. Podniósł, że okoliczność sprzedaży nieruchomości nie wpływa na legitymacją bierną pozwanej E. P. w procesie ze skargi pauliańskiej. W takim wypadku wierzycielowi nie będzie jednak przysługiwało prawo do skierowania egzekucji do rzeczy będącej przedmiotem obrotu (w okolicznościach niniejszej sprawy – do nieruchomości). Dodał, że w takiej sytuacji znajduje uzasadnienie wystąpienie z roszczeniem z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia (jeżeli osoba trzecia rozporządziła uzyskaną korzyścią odpłatnie), ewentualnie będzie mógł wystąpić z roszczeniem odszkodowawczym na podstawie art. 415 k.c. (k.621-627).

W piśmie z dnia 7 listopada 2018 r. pozwana podtrzymała swoje stanowisko w sprawie. Podniosła, że powodowi nie przysługuje względem niej roszczenie z bezpodstawnego wzbogacenia jak i deliktowe. Wskazała, że nie dysponuje legitymacją procesową bierną albowiem w ramach art. 527 k.c. nie może zajmować pozycji ani osoby trzeciej, ani też następcy prawnego tej osoby. W związku z tym w ocenie pozwanej nie można uznać roszczenia powoda o zapłatę wskazanego w piśmie rozszerzającym powództwo. Nadmienila, że ewentualność istnienia roszczenia związanego z roszczeniem pauliańskim mogłaby zostać uwzględniona przy ustaleniu ziszczenia się przesłanek ze skargi pauliańskiej (k. 653-656).

Wyrokiem z dnia 1.02.2019 r. Sąd Okręgowy oddalił powództwo i orzekł o kosztach procesu. – k. 675 Ustalenia faktyczne i motywy prawne wyroku Sąd przedstawił w pisemnym uzasadnieniu na kartach 681-702.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Na podstawie umowy w formie aktu notarialnego z dnia 11 grudnia 2000 r., rep. (...) M. N. i Z. N. (1) nabyli od gminy M. K. na prawach wspólności ustawowej działkę o numerze (...), położoną w K. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...).

Umową majątkową małżeńską zawartą w dniu 1 października 2008 r. przed notariuszem T. M. prowadzącą K.w K., rep. (...) M. N. i Z. N. (1) ustanowili ustrój rozdzielności majątkowej, stając się właścicielami nieruchomości niezabudowanej położonej w K. przy ul. (...) w udziałach po 1/2.

Umową darowizny sporządzoną w formie aktu notarialnego w dniu 19 listopada 2009 r. przed notariuszem T. M. w K. w K. rep. (...) Z. N. (1) darował M. N. nieruchomości niezabudowaną położoną w K. przy ul. (...).

Okoliczności bezsporne, a nadto dowód: umowa majątkowa małżeńska zawarta w dniu 1 października 2008 r. przed notariuszem T. M. w K.w K. , rep.(...) (k. 478-479), umowa darowizny sporządzoną w formie aktu notarialnego w dniu 19 listopada 2009 r. przed notariuszem T. M. w Kancelarii (...)w K. rep. (...) (k. 480-482), odpis zupełny z księgi wieczystej nr (...) (k. 493-494), zeznania pozwanej (k. 664-664v).

Z. N. (1) prowadził w okresie od dnia 9 lutego 1988 r. do dnia 17 października 2016 r. działalność gospodarczą pod firmą (...). Zakończenie działalności nastąpiło w związku z orzeczoną na wniosek -Naczelnika Urzędu Skarbowego w K. zakazem prowadzenia działalności na 3 lata.

Okoliczność bezsporna, a nadto dowód: wydruk z centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (k.30-31).

Z. N. (1) jest dłużnikiem powoda Skarbu Państwa-Naczelnika Urzędu Skarbowego w K. z tytułu nieuregulowanych należności publicznoprawnych w zakresie podatku od towarów i usług oraz podatku dochodowego od osób fizycznych.

Okoliczność bezsporna.

Decyzją z dnia 15 marca 2011 r. Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w S., znak (...), określono Z. N. (1) zobowiązania od towarów i usług za okres od stycznia do grudnia 2005 r.

Wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego w z dnia 13 maja 2014 r. sygn. akt (...), oddalono skargę kasacyjną podatnika Z. N. (1).

Okoliczności bezsporne, a nadto dowód: decyzja z dnia 15 marca 2011 r. Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w S. (k.32-63), decyzja Dyrektora Izby Skarbowej w S. z dnia 13 czerwca 2011 r. (k. 64-81), wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z dnia 13 grudnia 2012 r. sygn. akt I SA/Sz 652/12 (k. 82-101), wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 13 maja 2014 r. sygn. akt I FSK 574/13 (k. 102-107).

Decyzją z dnia 13 września 2010 r. Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w S., znak (...)430- (...), określono Z. N. (1) zobowiązania od towarów i usług odpowiednio za 2006 r.

Decyzją Dyrektora Izby Skarbowej w S. z dnia 28 czerwca 2015 r., znak PT4.7. (...)8.2015, utrzymano w mocy decyzję organu I instancji odmawiającą uchylenia ostatecznej decyzji Dyrektora Izby Skarbowej w S. z dnia 25 listopada 2010 r.

Wyrokiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w S. z dnia 26 listopada 2015 r. sygn. akt(...) oddalono skargę na decyzję z dnia 28 czerwca 2015 r. podatnika Z. N. (1).

Okoliczności bezsporne, a nadto dowód: decyzje z dnia 8 czerwca 2009 r. i z dnia 13 września 2010 r. Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w S. (k.111-131, k.141-166), decyzja Dyrektora Izby Skarbowej w S. z dnia 10 września 2009 r. (k. 132-140), decyzja z dnia 13 września 2010 r. Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w S. (k. 141-166), decyzja Dyrektora Izby Skarbowej w S. z dnia 28 czerwca 2015 r. (k. 167-200), postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w S. z dnia 1 kwietnia 2016 r. (k. 201-204), wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w S. z dnia 26 listopada 2015 r. (k. 205).

Decyzją z dnia 10 października 2012 r. Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w O., znak (...), określono Z. N. (1) zobowiązania od towarów i usług odpowiednio za 2007 r.

Postanowieniem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w S. z dnia 22 lipca 2015 r. sygn. akt (...), oddalono skargę podatnika Z. N. (1).

Okoliczności bezsporne, a nadto dowód: decyzja z 10 października 2012 r. Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w O. (k. 206-221), potwierdzenie odbioru (k. 222), decyzja Dyrektora Izby Skarbowej w S. z dnia 28 listopada 2014 r. (k. 223-269), postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w S. z dnia 22 lipca 2015 r. (k. 270-271).

Decyzją z dnia 26 października 2017 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w K., znak (...), określił Z. N. (1) zobowiązanie podatkowe w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2005 r., a także wysokość odsetek za zwłokę z tytułu niewypłacenia w terminie płatności zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych za 2005 r., obliczoną za okres od dnia następnego po upływie terminu płatności zaliczki do dnia złożenia zeznania podatkowego 28 kwietnia 2006 r.

Postanowieniem z dnia 2 listopada 2017 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w K., znak (...) nadał decyzji 26 października 2017 r. rygor natychmiastowej wykonalności.

Okoliczności bezsporne, a nadto dowód: decyzja z dnia 26 października 2017 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w K. (k. 272-287), postanowienie z dnia 2 listopada 2017 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w K. (k. 288-299), potwierdzenie nadania i potwierdzenie odbioru (k. 291).

Wobec braku spłaty zobowiązań podatkowych od towarów i usług za okres od 2005 r. do 2007 r. Naczelnik Urzędu w K. jako organ egzekucyjny, wszczął postępowanie egzekucyjne na podstawie tytułów wykonawczych wystawionych w okresie 8 sierpnia 2011 r. do 16 lutego 2016 r.

Tytuły wykonawcze dotyczące zobowiązania podatkowego w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2005 r. oraz odsetek za zwłokę z tytułu niewypłacenia w terminie płatności zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych za 2005 r., określonych decyzją z dnia 26 października 2017 r. Naczelnika Urzędu Skarbowego w K., znak (...) -2/15/ŁK, zostały wygenerowane w systemie powoda i nie zostały skierowane do egzekucji administracyjnej w związku z nieskutecznością dotychczasowej egzekucji.

Okoliczności bezsporne, a nadto dowód: tytuły wykonawcze (k. 292-326).

W toku prowadzonej egzekucji podjęto czynności mające na celu zaspokojenie przysługującej powodowi wierzytelności, zajęto rachunki bankowe Z. N. (1), wierzytelności przysługujące Z. N. (1) wobec wierzycieli oraz przysługujące Z. N. (1) udziały w spółkach, zajęto także świadczenie z ubezpieczenia społecznego, wynagrodzenie za pracę u pracodawców, ruchomości.

Okoliczności bezsporne, a nadto dowód: zawiadomienia o zajęciu: rachunku bankowego, wierzytelności, udziałów w spółkach, świadczeń z ubezpieczenia społecznego, wynagrodzenia za pracę, ruchomości wraz z potwierdzeniami nadania (k. 327, k. 330-331, k. 333, k. 335-336, k. 338-344, k. 346-347, k. 349, k. 351-352, k. 355-359, k. 360-373, k. 375, k. 379-393, k. 397-399, k. 401-402, k. 404, k. 406, k. 407-410, k. 413, k. 415-419, k. 421-423, k. 425 k. 426), odpowiedzi na zawiadomienie z rachunku bankowego (k. 328-329), pisma o przeszkodzie w realizacji zawiadomień z 9 września 2014 r., z 10 stycznia 2017 r. (k. 332, k. 334), pisma z 11 września 2014 r., z 31 stycznia 2017 r., z 27 marca 2017 r., z 29 sierpnia 2016 r., z 28 grudnia 2012 r., z 16 września 2016 r., z 3 października 2017 r, z 8 sierpnia 2017 r., z 28 sierpnia 2017 r., z 5 września 2016 r., z 20 listopada 2014 r., z 15 października 2013 r. (k. 337, k. 345, k. 348, k. 350, k. 353-354, k. 403, k. 405, k. 411-412, k. 414, k. 420, k. 424), zawiadomienia z Urzędu Skarbowego o dokonanej sprzedaży, postanowienia Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z 9 kwietnia 2016 r., z 1 kwietnia 2016 r., postanowienie Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z 17 lutego 2016 r. (k. 394, k.396, k. 400).

W związku z bezskutecznością prowadzonego postępowania egzekucyjnego z majątku Z. N. (1) Naczelnik Urzędu Skarbowego w K. postanowieniem z dnia 12 stycznia 2015 r. znak EA- (...) CS oraz Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Kołobrzegu K. P. postanowieniem z dnia 23 lutego 2015 r. sygn. (...), uzupełnionym postanowieniem z dnia 4 marca 2015 r., umorzyli postępowanie egzekucyjne.

Okoliczności bezsporne, a nadto dowód: pisma z Centralnej Ewidencji (...) z 22 września 2015 r. (k. 427-449), pisma z Izby Celnej w S. z 30 grudnia 2010 r., z 13 stycznia 2011 r., z 17 stycznia 2011 r., z 31 stycznia 2011 r., z 1 lutego 2011 r., z 9 lutego 2011 r., z 12 lutego 2011 r. (k. 450-453), zawiadomienia z Urzędu Skarbowego o dokonaniu sprzedaży z 19 września 2011 r. i 27 września 2011 r., pisma z Izby Celnej w S. z 24 lutego 2011 r. i 7 marca 2011 r. (k. 454), pismo z Ministerstwa Sprawiedliwości z 6 września 2014 r. z wykazem ksiąg wieczystych (k. 455-457), protokoły o stanie majątkowym Z. N. (1) (k. 458-463), postanowienie Naczelnika Urzędu Skarbowego w K. z dnia 12 stycznia 2015 r. (k. 464), postanowienie Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kołobrzegu K. P. z 23 lutego 2015 r. (k. 465), postanowienie o uzupełnienie postanowienia Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kołobrzegu K. P. z 4 marca 2015 r. (k. 466).

W dniu 1 lutego 2016 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w K. wystawił na małżonków M. N. i Z. N. (1) tytuł wykonawczy o nr (...) obejmujący zaległość z tytułu podatku od towarów i usług za grudzień 2006 r. i skierował do organu egzekucyjnego w celu przeprowadzenia egzekucji z nieruchomości będącej współwłasnością Z. N. (1) i M. N. w udziałach po 1/2 części położonej w M., dla której jest prowadzona księga wieczysta o numerze (...).

W dniu 17 lutego 2016 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w K. skierował upomnienie do małżonki Z. N. (1), M. N., w którym wskazano na zaległość w łącznej wysokości 1 093 081,60 zł za zaległości podatkowe za 2005 r. oraz część zaległości za 2006 r. Pismo zostało doręczone na adres prowadzenia działalności gospodarczej przez (...) Sp. z o.o. ul. (...) oraz odebrane przez pracownika spółki. Pismem z dnia 22 lutego 2016 r. (...) Spółka Cywilna z siedzibą w K. w nawiązaniu do zawiadomienia o zajęciu innej wierzytelności pieniężnej z dnia 17 lutego 2016 r., poinformowała Naczelnika Urzędu Skarbowego w K., że od 2 stycznia 2016 r. wynajmuje pomieszczenie warsztatowe w K. przy ul. (...) od firmy (...) Sp. z o.o. oraz iż wobec Z. N. (1) nie posiada żadnych zobowiązań. Do pisma dołączyła umowę najmu i faktury vat. Korespondencja kierowana do M. N. nie została jej przekazana.

W związku z uzyskaną informacją o wystawionym przez powoda tytule egzekucyjnym (...) M. N. w lutym 2016 r. spłaciła kwotę 790.703 zł. Według jej wiedzy była to całość zobowiązań byłego męża. Po dokonaniu tej wpłaty powód postanowienie z dnia 14 marca 2016 roku w sprawie zaliczenia wpłaty wystosował jedynie do Z. N. (1).

Pismem z dnia 17 sierpnia 2016 roku Naczelnik Urzędu Skarbowego w K. przesłał do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kołobrzegu K. P. tytuł egzekucyjnym (...) celem prowadzenia egzekucji z nieruchomości stanowiącej współwłasność Z. N. (1) i M. N. zapisanej w księdze wieczystej (...). Po uzyskaniu przez M. N. wiedzy o toczącej się u Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kołobrzegu K. P. egzekucji (...) w dniu 7 września 2016 r. jej córka - pozwana E. P. dokonała na rzecz Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kołobrzegu K. P. przelewu w wysokości 31.952,13 zł wskazując w tytule przelewu sygn. (...)

Postanowieniem Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kołobrzegu K. P. z dnia 9 września 2016 r. sygn. akt (...), w związku z wpłatą M. N. do komornika sądowego zaległości z tytułu podatku od towarów i usług postępowanie egzekucyjne zostało umorzone.

Okoliczności bezsporne, a nadto dowód: umowa najmu (k. 376 v -377), faktura vat (k. 377 v), pismo z 22 lutego 2016 r. wraz z potwierdzeniem odbioru (k. 376), pismo z 5 września 2016 r. (k. 374), upomnienie z dnia 17 lutego 2016 r. wraz z potwierdzeniem odbioru (k. 467-468), zajęcie nieruchomości (k. 470), pismo Naczelnika Urzędu Skarbowego w K. z dnia 17 sierpnia 2016 r. (k. 471), postanowienia Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w (...) K. P. z dnia 9 września 2016 r. (k. 472-473), postanowienie z dnia 14 marca 2016 r. w sprawie zaliczenia wpłaty (k. 469), potwierdzenie wykonania przelewu do Urzędu Skarbowego z 25 lutego 2016 r. (k. 562), potwierdzenie wykonania przelewu (k. 561), zeznania pozwanej (k. 664-664v).

Umową darowizny zawartą w dniu 9 września 2016 r. przed notariuszem T. M. w (...)w K., rep. (...) M. N. darowała swojej córce – pozwanej E. P. niezabudowaną nieruchomość stanowiącą działkę o numerze (...), położoną w K. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Kołobrzegu prowadzi księgę wieczystą nr (...).

Okoliczności bezsporna, a nadto dowód: umowa darowizny zawarta w dniu 9 września 2016 r. przed notariuszem T. M. w (...)w K., rep. (...) (k. 483-492), zeznania pozwanej (k. 664-665v).

W dniu 7 października 2016 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w (...) K. P. poinformował M. N., iż wobec niej nie toczą się żadne postępowania a zobowiązania zostały spłacone.

Okoliczność bezsporna, a nadto dowód: e-mail od Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w K.K. P. (k.560).

W dniu 28 października 2016 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w K. skierował do M. N. kolejne upomnienie uwzględniające wskazując wszystkie zaległości Z. N. (1), za które odpowiada M. N. majątkiem wspólnym do dnia

ustanowienia rozdzielnosci majątkowej w łącznej wysokości 808.622 zł za zaległości podatkowe za 2006 r. oraz 2007 r. Pismo zostało przesłane na adres ul. (...); (...)-(...) K..

Okoliczności bezsporna, a nadto dowód: upomnienie z dnia 28 października 2016 r. wraz z potwierdzeniem nadania (k. 474-475).

W dniu 22 listopada 2016 r. wierzyciel wystawił na małżonków M. N. i Z. N. (1) tytuł wykonawczy nr 2280.2016 obejmujący zaległość z tytułu podatku od towarów i usług za grudzień 2006 r.

W dniu 5 grudnia 2016 r. organ egzekucyjny zajął nieruchomość położoną w M.. Postępowanie egzekucyjne było prowadzone przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kołobrzegu K. P..

Okoliczności bezsporne, a nadto dowód: zajęcie nieruchomości (k. 476), pismo z dnia 28 listopada 2017 r. (k. 477).

W dniu 6 grudnia 2017 r. M. N. dokonała przelewu w wysokości 51 240 zł na rzecz Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kołobrzegu K. P. wskazując w tytule przelewu "tytuł wykonawczy (...)sygn. akt (...)".

Dowód: potwierdzenie wykonania przelewu (k. 561).

Na podstawie umowy sprzedaży nieruchomości w formie aktu notarialnego z dnia 10 lutego 2018 r., rep. (...) zawartej przed notariuszem A. K. prowadzącą (...) w K. A. P. i I. P. nabyli od E. P. za cenę 180 000 zł działkę o numerze (...), położoną w K. przy ulicy (...), dla której Sąd Rejonowy w Kołobrzegu prowadzi księgę wieczystą nr (...).

Okoliczność bezsporna, a nadto dowód: akt notarialny z dnia 10 lutego 2018 r., rep. (...) (k. 630-635), odpis zupełny księgi wieczystej (...) (k. 636-638).

W dniu 13 czerwca 2018 r. M. N. otrzymała następne upomnienie obejmujące ujawnione zaległości podatkowe w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2005 r. wraz z odsetkami za zwłokę, w następstwie decyzji podatkowej za ten okres.

Pismem z dnia 2 lipca 2018 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w K. w piśmie skierowanym do M. N. na jej wniosek z dnia 10 czerwca 2018 r., wskazał zestawienie tytułów wykonawczych i zaległości podatkowych Z. N. (1), które mogą być dochodzone z majątku wspólnego zobowiązanego i jego małżonka za okres od 2005 r. do 2007 r.

Okoliczności bezsporna, a nadto dowód: pismo z 2 lipca 2018 r.

M. N. jest właścicielką nieruchomości położonej w gminie C. dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...). Nadto posiada środki pieniężne zabezpieczone w trakcie przeszukania w związku z tymczasowym aresztowaniem Z. N. (1).

Okoliczności bezsporne, a nadto dowód: odpis zwykły księgi wieczystej nr (...) (k. 557-559), operat szacunkowy (k. 534-556).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie przywołanych dowodów. Sąd w pełni dał wiarę przywołanym dokumentom, uznając je za autentyczne i nie kwestionowane przez strony. Zgromadzone w sprawie dokumenty urzędowe i prywatne należało uznać za wiarygodne. Zgodnie z treścią art. 244 k.p.c. dokumenty urzędowe stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Zgodnie natomiast z art. 245 k.p.c. dokumenty prywatne stanowią dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokumenty te nie były kwestionowane przez żadną ze stron, a i Sąd nie znalazł podstaw by czynić to z urzędu.

Zeznania pozwanej Sąd uznał za zasadniczo wiarygodne i przekonujące, albowiem były one spontaniczne, rzeczowe, logiczne i znalazły potwierdzenie w dołączonych dokumentach.

W świetle tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Na wstępie należy wskazać, że dominuje stanowisko, iż skarga pauliańska służy także ochronie należności publicznoprawnych, w tym do ochrony należności podatkowych. Możliwość stosowania art. 527 k.c. i art. 530 k.c. dla ochrony wierzytelności publicznoprawnych jest ugruntowana w orzecznictwie począwszy od uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 12 marca 2003 r., III CZP 85/02, OSNC 2003, Nr 10, poz. 129.

W niniejszej sprawie powód – Skarb Państwa – Naczelnik Urzędu Skarbowego w K. domagał się uznania za bezskuteczną wobec niego czynności prawnej w postaci umowy darowizny zawartej dnia 9 września 2016 r. przed notariuszem T. M. w Kancelarii Notarialnej w K., rep. A nr 1323/2016, w części w której M. N. darowała swojej córce – pozwanej E. P. niezabudowaną nieruchomość stanowiącą działkę o numerze (...), położoną w K. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Kołobrzegu prowadzi księgę wieczystą nr (...), w celu umożliwienia zaspokojenia z tejże nieruchomości szeregu swoich wierzytelności podatkowych.

Pozwana E. P. podniosła, że nie przysługuje jej w procesie legitymacja bierna, albowiem przed wniesieniem powództwa zbyła sporną nieruchomość na rzecz A. P. i I. P.. Nadto wskazała, że nawet, gdyby nadal była właścicielem nieruchomości, skarga pauliańska i tak nie miałaby w niniejszej sprawie zastosowania, albowiem nie zostały spełnione przesłanki z art. 527 k.c.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że okoliczność sprzedaży przez pozwaną A. P. i I. P. nieruchomości położonej w K. przy ul. (...), księga wieczysta nr (...) za cenę 180 000 zł, nie ma wpływu na legitymację bierną pozwanej. W sprawie o uznanie za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela osoba trzecia, która wskutek tej czynności uzyskała korzyść majątkową zachowuje legitymację bierną także wtedy, gdy przed doręczeniem pozwu rozporządziła uzyskaną korzyścią na rzecz innej osoby (por. uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2011 r., sygn. III CZP 132/10).

Podstawę prawną żądania pozwu stanowi art. 527 § 1 k.c., zgodnie z którym, gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć.

Konstrukcja ochrony pauliańskiej oparta jest na instytucji względnej bezskuteczności czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 5 czerwca 2002 r., II CKN 1336/00). Ochrona ta polega na możliwości zaskarżenia przez wierzyciela krzywdzącej go czynności prawnej celem uznania tej czynności za bezskuteczną względem niego. W razie uwzględnienia tego żądania przez sąd wierzyciel uzyskuje możliwość dochodzenia zaspokojenia od osoby trzeciej, będącej stroną czynności prawnej uznanej za bezskuteczną wobec skarżącego, z ograniczeniem do przedmiotów majątkowych, które wskutek zaskarżonej czynności wyszły z majątku dłużnika lub do niego nie weszły (B. Łubkowski (w:) Komentarz, t. II, 1972, s. 1244; Z. Radwański (w:) System prawa prywatnego, t. 2, s. 444 i n.; Z. Radwański, A. Olejniczak, Zobowiązania, 2008, s. 29 i n.; W. Czachórski, Zobowiązania, 2009, s. 905 i n.).

Przesłankami tzw. skargi pauliańskiej są zatem :

- 1) istnienie godnego ochrony interesu wierzyciela w postaci wierzytelności,
- 2) dokonanie przez dłużnika czynności prawnej z osobą trzecią,
- 3) pokrzywdzenie wierzyciela wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika,
- 4) dokonanie przez dłużnika czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela,
- 5) uzyskanie wskutek tej czynności korzyści majątkowej przez osobę trzecią,
- 6) działanie osoby trzeciej w złej wierze

(tak: A. Janiak [w:] A. Kidyba (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania - część ogólna, LEX 2010).

Ciężar udowodnienia istnienia tych przesłanek spoczywa, zgodnie z ogólną regułą rozkładu ciężaru dowodów (art. 6 k.c.) na powódzie – wierzycielu. Jedynie domniemania zmieniają rozkład ciężaru dowodu. I tak zgodnie z § 3 cyt. przepisu, jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z dłużnikiem stosunku, domniemywa się, iż wiedziała ona, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Domniemanie to może zostać obalone przez osobę trzecią poprzez udowodnienie, że mimo stosunku bliskości z dłużnikiem nie wiedziała o świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się o tym dowiedzieć. Kolejne domniemanie ustanawia art. 529 k.c., przewidując, że jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, iż działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. To samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny.

Najdalej jednak idące ułatwienie dowodowe w realizacji skargi pauliańskiej przez wierzyciela stanowi art. 528 k.c., według którego okoliczność, że osoba trzecia wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła dowiedzieć się o tym, że dokonując czynności prawnej dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzycieli, tj. okoliczność, która według reguły z art. 527 § 1 k.c. jest istotna dla możliwości uznania czynności dłużnika za bezskuteczną, nie ma znaczenia w sytuacji, gdy osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie. W tej sytuacji wierzyciel nie musi wykazywać wymienionej okoliczności, a osoba trzecia nie może bronić się przez wykazanie, że nie wiedziała lub nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzycieli. Korzyścią majątkową bezpłatną w rozumieniu art. 528 k.c. jest niewątpliwie korzyść uzyskana w wyniku darowizny.

W niniejszej sprawie bezspornym było, że została spełniona przesłanka z punktu 1. jw. Z przedłożonych do akt sprawy przez powoda dokumentów jednoznacznie wynika istnienie zobowiązania Z. N. (1) z tytułu nieuregulowanych należności publicznoprawnych w zakresie podatku od towarów i usług oraz podatku dochodowego od osób fizycznych wraz z należnymi odsetkami od zaległości podatkowych. Istnienie wierzytelności z tytułu nieuregulowanych należności publicznoprawnych potwierdzają przede wszystkim złożone do akt sprawy ostateczne decyzje określające zobowiązania z tytułu konkretnych podatków za kolejne lata. Powód udowodnił zatem istnienie roszczenia względem Z. N. (1).

W związku z powyższym oczywista jest również odpowiedzialność M. N., żony Z. N. (1).

Zgodnie z art. 29 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa, jako żona dłużnika, M. N. odpowiada majątkiem wspólnym za jego zobowiązania. Małżonkowie zawarli w dniu 1 października 2008 r. umowę majątkową małżeńską mocą której wyłączyli między sobą wspólność ustawową majątkową, niemniej w dalszym ciągu razem odpowiadają za zobowiązania powstałe przed dniem zawarcia tejże umowy. Jak natomiast wynika z dokumentów przedłożonych przez powoda jego roszczenia obejmują należności za lata 2005-2007.

Nadto wystąpiła druga przesłanka skuteczności skargi pauliańskiej w postaci ważnego dokonania przez M. N. z osobą trzecią czynności prawnej. W dniu 9 września 2016 r. przed notariuszem rep. (...), M. N. darowała swojej córce – pozwanej E. P. niezabudowaną nieruchomość stanowiącą działkę o numerze (...), położoną w K. przy ul. (...), księga wieczysta nr (...). Tak jak już była mowa M. N. dokonując tej czynności, jako małżonka dłużnika Z. N. (1), odpowiadała majątkiem wspólnym za zobowiązania powstałe przed dniem zawarcia majątkowej umowy małżeńskiej wyłączającej wspólność ustawową majątkową.

Bezspornym w sprawie było, że ww. czynność miała nieodpłatny charakter.

Odnosnie przesłanki pokrzywdzenia wierzyciela należy wyjaśnić, że ma ono miejsce wówczas, gdy wskutek czynności prawnej dłużnika stał się on niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Innymi słowy pokrzywdzenie wierzyciela jest następstwem niewypłacalności dłużnika, stąd dla wykazania pokrzywdzenia wierzyciela wystarczające jest wykazanie niewypłacalności dłużnika. Szkoda wierzyciela polega zatem

na zmniejszeniu możliwości zaspokojenia na skutek zmiany majątkowej powstałej w wyniku dokonania przed dłużnika czynności, w rezultacie których część majątku nie weszła lub wyszła z majątku dłużnika. Niewypłacalność, o której mowa w art. 527 § 2 k.c. to aktualny (w chwili orzekania) brak możliwości wywiązywania się ze zobowiązań finansowych. Oznacza ona taki obiektywny stan majątku dłużnika, wykazany wszelkimi dostępnymi środkami dowodowymi, w których egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami k.p.c. nie może przynieść zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej od dłużnika (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 listopada 1997 r., I ACa 737/97). Miarodajną zatem dla oceny ziszczenia się przesłanki niewypłacalności dłużnika, a tym samym jego działania z pokrzywdzeniem wierzyciela, jest chwila zaskarżenia czynności (wniesienia pozwu) i chwila wyrokowania w sprawie (art. 316 k.p.c.), brane pod uwagę łącznie (zob. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 25 maja 2016 r. I ACa 1700/15, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7 grudnia 1995 r., I ACr 967/95).

Z tak rozumianą niewypłacalności dłużnika mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Ze zgromadzonych w sprawie dokumentów wynika, że powód prowadził zakrojone na szeroką skalę postępowanie egzekucyjne, skierowane zarówno do wierzytelności, w tym rachunków bankowych, ubezpieczenia społecznego, wynagrodzeń za pracę, jak również ruchomości. Wielokrotnie spisywano również protokół o stanie majątkowym. Żadne z tych działań nie przyniosło oczekiwanego rezultatu w postaci zaspokojenia roszczeń powoda. Wobec tego w związku z bezskutecznością prowadzonego postępowania egzekucyjnego z majątku Z. N. (1) Naczelnik Urzędu Skarbowego w K. postanowieniem z dnia 12 stycznia 2015 r. znak (...) oraz Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w (...) K. P. postanowieniem z dnia 23 lutego 2015 r. sygn. Km 1979/14, uzupełnionym postanowieniem z dnia 4 marca 2015 r., umorzili postępowanie egzekucyjne.

Natomiast okoliczność dotycząca wypłacalności, czy też niewypłacalności w aspekcie majątku osobistego M. N. pozostaje bez znaczenia w okolicznościach niniejszej sprawy. Na marginesie należy wspomnieć, że nieruchomości położona w gminie C. dla której Sąd Rejonowy w Lubinie prowadzi księgę wieczystą nr (...), stanowi wyłączną własność M. N.. Podobna sytuacja występuje w przypadku posiadania przez M. N. środków pieniężnych wskazanych przez pozwaną, a zabezpieczonych w trakcie przeszukania w związku z tymczasowym aresztowaniem Z. N. (1), których to nie kwestionowała strona powodowa.

Zatem wynika z tego, że powód będący wierzycielem miał obowiązek wykazania niewypłacalności dłużnika podatkowego- Z. N. (1), nie zaś M. N., która w oparciu o art. 29 ustawy- Ordynacja podatkowa odpowiada jedynie za zobowiązania podatkowe męża, ale tylko z określonych składników wchodzących w skład majątku wspólnego małżonków i to do dnia ustanowienia rozdzielnosci majątkowej, tj. do dnia 1 października 2008 r.

Wobec powyższego należało uznać spełnienie powyżej wskazanych przesłanek z tzw. skargi pauliańskiej. Kluczowym dla podjęcia rozstrzygnięcia w sprawie okazał się jednak brak spełnienia przesłanki dokonania przez dłużnika czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela.

W myśl art. 529 k.c. jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, iż działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. To samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny.

Pozwana w toku postępowania obaliła skonstruowane w tym przepisie domniemanie. Podkreślenia wymaga fakt, że ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że na dzień zawarcia z pozwaną E. P. umowy darowizny z dnia 9 września 2016 r. M. N. nie wiedziała o ciąży na jej mężu Z. N. (2) zobowiązaniu obejmującym należności podatkowe. Należy nadmienić, że Urząd Skarbowy w lutym 2016 r. nie poinformował skutecznie M. N. o zobowiązaniach wynikających z długów Z. N. (1). W dniu 17 lutego 2016 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w K. skierował co prawda upomnienie do M. N., w którym wskazano na zaległość w łącznej wysokości 1.093.081,60 zł za zaległości podatkowe za 2005 r. oraz część zaległości za 2006 r. Pismo to jednak zostało doręczone nie na adres zamieszkania M. N., a na adres prowadzenia działalności gospodarczej przez (...) Sp. z o.o. ul. (...). Nadto zostało ono odebrane przez pracownika spółki, a nie przez M. N.. Istotne było również, że M. N., która dowiedziała się o zobowiązaniach z tytułu nieuregulowanych należności publicznoprawnych przez jej męża Z. N. (1), jeszcze przed

zawarciem z pozwaną E. P. umowy darowizny spornej nieruchomości, spłaciła na rzecz powoda kwotę 790.703 zł, wynikającą z tytułu wykonawczego o numerze (...). Nadto o braku spełnienia przesłanki dokonania przez M. N. czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, wskazuje także sekwencja poszczególnych czynności, które w toku procesu nie były kwestionowane przez powoda. Mianowicie z postanowienia Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kołobrzegu K. P. z dnia 9 września 2016 r. sygn. (...) w związku z wpłatą M. N. do komornika sądowego zaległości z tytułu podatku od towarów i usług, postępowanie egzekucyjne zostało umorzone.

Reasumując, po uzyskaniu informacji przez M. N. o nieuregulowanych należnościach podatkowych przez jej męża Z. N. (1), należność w wysokości 790 703 zł została spłacona. Następnie w związku z dokonanymi wpłatami postępowanie egzekucyjne o sygn. akt km 1016/16 zostało umorzone, zaś dopiero w dalszej kolejności sporna nieruchomość została darowana przez M. N. na rzecz pozwanej. Należy zaznaczyć, że zawarcie umowy darowizny miało miejsce przed doręczeniem M. N. kolejnych upomnień, w tym upomnienia z dnia 28 października 2016 r. Naczelnika Urzędu Skarbowego w K., w którym uwzględnione zostały wszystkie zaległości Z. N. (1), za które odpowiada M. N. majątkiem wspólnym do dnia ustanowienia rozdzielności majątkowej w łącznej wysokości 808.622 zł za zaległości podatkowe za 2006 r. oraz 2007 r.

Mając na uwadze całokształt przedstawionych rozważań Sąd w punkcie 1. wyroku oddalił powództwo uznając, że nie spełniona została przesłanka dokonania przez M. N. czynności ze świadomością pokrzywdzenia powoda. Sąd z samego powodu nie spełnienia tej przesłanki skargi pauliańskiej nie mógł uznać na podstawie pozostałych przesłanek za bezskuteczną wobec powoda czynności prawnej w postaci umowy darowizny zawartej dnia 9 września 2016 r. przed notariuszem T. M. w Kancelarii Notarialnej w K., rep. (...), w części w której M. N. darowała swojej córce – pozwanej E. P. niezabudowaną nieruchomość stanowiącą działkę o numerze (...), położoną w K. przy ulicy (...), dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...).

Zatem wobec oddalenia powództwa na podstawie braku przesłanki dokonania przez dłużnika czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, Sąd nie rozpatrywał zasadności pozostałych nie wymienionych wyżej przesłanek ze skargi pauliańskiej. Nadto Sąd w związku z oddaleniem powództwa, nie rozpatrywał także okoliczności dotyczących wysokości należności z tytułu nieuregulowanych należności publicznoprawnych w zakresie podatku od towarów i usług oraz podatku dochodowego od osób fizycznych wraz z należnymi odsetkami od zaległości podatkowych, kosztami upomnień, kosztami egzekucji, wskazanych przez powoda na kwotę w łącznej wysokości 4.919.596,43 zł, których to wysokość była przez pozwaną kwestionowana.

Odnosząc się do pisma powoda z dnia 12 października 2018 r. w którym rozszerzył powództwo, wnosząc o zasądzenie od pozwanej na jego rzecz kwoty 180.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia doręczenia odpisu pisma pozwanej do dnia zapłaty, bezspornym było, że pozwana dokonała sprzedaży spornej nieruchomości na rzecz A. P. i I. P. w dniu 10 lutego 2018 r., tj. przed wniesieniem powództwa w niniejszej sprawie w dniu 3 kwietnia 2018 r. Należy wyjaśnić, że w przypadku spełnienia się wszystkich przesłanek ze skargi pauliańskiej, powodowi nie przysługiwałoby prawo do skierowania egzekucji do rzeczy będącej przedmiotem obrotu tj. do spornej nieruchomości. Wtedy to powód mógłby wystąpić z roszczeniem o wydanie przez osobę trzecią z bezpodstawnego wzbogacenia w oparciu o art 405 k.c. ewentualnie mógłby wystąpić z roszczeniem odszkodowawczym na podstawie art 415 k.c. Zatem ewentualność istnienia roszczenia z bezpodstawnego wzbogacenia jak i deliktowego związanego z roszczeniem pauliańskim mogłaby zostać uwzględniona przy ziszczeniu się wszystkich przesłanek ze skargi pauliańskiej. Wobec nie spełnienia się jednej z przesłanek ze skargi pauliańskiej, dotyczącej braku dokonania przez dłużnika czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, Sąd uznał, za bezzasadne roszczenie powoda z bezpodstawnego wzbogacenia jak i roszczenie deliktowe.

Na marginesie Sąd pragnie również zwrócić uwagę na fakt, iż odpowiedzialność za długi Z. N. (1) M. N. ponosi jedynie z majątku wspólnego, jaki istniał w dacie ustania wspólności majątkowej małżeńskiej, a więc jej odpowiedzialność jest ograniczona jedynie do nieruchomości, która jest przedmiotem niniejszego postępowania, bo zgodnie z twierdzeniami powoda jest to jedyny składnik majątku wspólnego. Do chwili obecnej spłaciła ona zobowiązania w wysokości ponad 800.000 złotych. Z umowy darowizny z dnia 9 września 2016 roku, wynika, iż wartość nieruchomości wyniosła

360.000 złotych, a z umowy sprzedaży z 10 lutego 2018 roku - 180.000 złotych. Zatem uiszczona przez M. N. kwota kilkukrotnie przewyższa wartość zobowiązań, za które odpowiada bo jest kilkukrotnie wyższa od wartości jej majątku, z którego powód mógłby prowadzić egzekucję. Zatem w ocenie Sądu, niezależnie od powyższych ustaleń, uwzględnienie roszczenia stałoby w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego i doprowadziło do obciążania dłużniczki ponad jej odpowiedzialność.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. Powód przegrał proces w całości. Tym samym powód jako strona przegrywająca proces zobowiązana jest zwrócić pozwanej koszty procesu, na które złożyły się koszty zastępstwa procesowego na rzecz powoda w wysokości 10.800 zł (ustalone w oparciu o § 2 punkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych) oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

Wyrok z dnia 1.02.2019 r. zaskarżył powód w całości. Rozstrzygnięciu zarzucił błędy w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia, dowolną i pozbawioną wszechstronności ocenę zebranego materiału dowodowego oraz naruszenie przepisu prawa materialnego w postaci art. 5 kc. Powołując się na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez:

- uwzględnienie powództwa o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną w całości
- zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 180.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia doręczenia pozwanej odpisu pisma z dnia 12.10.2018 r.
- ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania wraz ze stosowanym rozstrzygnięciem w przedmiocie kosztów postępowania. – k. 707-719

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji powoda i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą. – k. 727-735

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja powoda nie zasługiwała na uwzględnienie.

Paradoksalnie, część zarzutów dotyczących wadliwości ustaleń faktycznych w sprawie okazała się zasadna, ale ostatecznie nie miało to żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Zbędne zatem jest szczegółowe odniesienie się do tych kwestii.

Podkreślić trzeba, że rozstrzygnięcie sprawy opiera się na okolicznościach faktycznych, które między stronami nie są sporne.

Zgodnie z art. 527 § 1 kc, gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć.

Sąd Okręgowy wskazał, że przesłankami tzw. skargi pauliańskiej są:

- 1) istnienie godnego ochrony interesu wierzyciela w postaci wierzytelności,
- 2) dokonanie przez dłużnika czynności prawnej z osobą trzecią,
- 3) pokrzywdzenie wierzyciela wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika,
- 4) dokonanie przez dłużnika czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela,

5) uzyskanie wskutek tej czynności korzyści majątkowej przez osobę trzecią,

6) działanie osoby trzeciej w złej wierze.

W pierwszej kolejności zatem powód powinien wykazać istnienie wierzytelności, za którą dłużnik ponosi odpowiedzialność. Podnieść trzeba, że w niniejszym postępowaniu dłużnikiem w rozumieniu art. 527 § 1 kc jest M. N., a nie jak sugerował to powód i przyjął to Sąd Okręgowy, Z. N. (1).

Zadłużenie jakie posiada Z. N. (1) z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej wobec powoda, w tym także to powstałe do dnia 1.10.2008 r. (data wprowadzenia ustroju rozdzielnosci majątkowej), ma jedynie pośrednie znaczenie.

Konsekwencją tego była konieczność ustalenia wysokości zobowiązań Z. N. (1) pochodzących sprzed ustanowienia rozdzielnosci majątkowej (tj. sprzed (...)), za które odpowiedzialność ponosi M. N.. W dalszej kolejności należało poczynić ustalenia czy a jeśli tak, to w jakiej wysokości M. N. uregulowała obciążający ją dług i wreszcie należało ustalić czy i w jakiej relacji pozostawały uregulowane zobowiązania przez M. N. do wartości majątku wspólnego wskazywanego przez powoda, tj. czy wartość zapłaconych zobowiązań przewyższała wartość znanego majątku wspólnego, czy też była od niego niższa.

Bezspornym jest, że Z. N. (1) ma zadłużenie z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej wobec powoda (Urzędu Skarbowego w K.) obejmujące okres co najmniej od roku 2005. W pozwie wysokość zadłużenia Z. N. (1) powód określił na kwotę 4.919.596,43 zł. W toku sporu powód modyfikował jej wysokość, zwłaszcza za okres do dnia 1.10.2008 r., kiedy małżonkowie N. ustanowili ustrój rozdzielnosci majątkowej. Pozwana kwestionowała także wysokość tego zadłużenia, ale w ocenie Sądu Apelacyjnego ostateczne precyzyjne określenie wysokości tego zadłużenia było dla sprawy zbędne i dlatego tej kwestii nie poddano dalszej szczegółowej analizie. Nie budzi bowiem wątpliwości, że zobowiązania Z. N. (1) za okres sprzed 1.10.2008 r. istnieją.

Z. N. (1) pozostaje w związku małżeńskim z M. N..

Na podstawie umowy w formie aktu notarialnego z dnia 11 grudnia 2000 r., rep. (...) M. N. i Z. N. (1) nabyli od gminy M. K. na prawach wspólności ustawowej działkę o numerze (...), położoną w K. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Kołobrzegu prowadzi księgę wieczystą nr (...).

Umową majątkową małżeńską zawartą w dniu 1 października 2008 r. przed notariuszem T. M. prowadzącą Kancelarię Notarialną w K., rep. (...) M. N. i Z. N. (1) ustanowili ustrój rozdzielnosci majątkowej, stając się właścicielami nieruchomości niezabudowanej położonej w K. przy ul. (...) w udziałach po 1/2.

Umową darowizny sporządzoną w formie aktu notarialnego w dniu 19 listopada 2009 r. przed notariuszem T. M. w Kancelarii Notarialnej w K. rep. (...) Z. N. (1) darował M. N. swój udział we współwłasności nieruchomości niezabudowanej położonej w K. przy ul. (...).

Zgodnie z art. 29 ordynacji podatkowej, w przypadku osób pozostających w związku małżeńskim odpowiedzialność, o której mowa w art. 26 tejże ordynacji, obejmuje majątek odrębny podatnika oraz majątek wspólny podatnika i jego małżonka. Skutki prawne ograniczenia, zniesienia, wyłączenia lub ustania wspólności majątkowej nie odnoszą się do zobowiązań podatkowych powstałych przed dniem zawarcia umowy o ograniczeniu lub wyłączeniu ustawowej wspólności majątkowej.

Z powyższych okoliczności jednoznacznie wynika, że M. N. odpowiada za zaległości podatkowe Z. N. (1) majątkiem wspólnym, powstałe do dnia ustanowienia rozdzielnosci majątkowej, tj. 1.10.2008 r., na podstawie art. 29 § 2 ordynacji podatkowej.

Taki pogląd, wyraził powód już w pozwie stwierdzając: „W tym miejscu powód wskazuje, że M. N. odpowiada za zaległości podatkowe Z. N. (1) majątkiem wspólnym do dnia ustanowienia rozdzielnosci majątkowej na podstawie

art. 29 § 2 ordynacji podatkowej.(...) Zachodziła więc podstawa do przeprowadzenia egzekucji z przedmiotowej nieruchomości (położonej w K. ul. (...) – przypisek Sądu), pomimo tego, że pozostawała ona własnością M. N.. Jednakże przed skierowaniem wniosku o wszczęcie egzekucji z przedmiotowej nieruchomości, aktem notarialnym z dnia 9 września 2016 roku, Rep. (...), M. N. darowała nieruchomość swojej córce – pozwanej E. P..” – k. 19

Jednocześnie powód przyznał, że „nieruchomość, dla której prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...) (położona w K. ul. (...) – przypisek Sądu), jest jedynym ujawnionym majątkiem, z którego wierzyciel może chociaż w części zaspokoić swoje wierzytelności przysługujące mu w stosunku do dłużnika Z. N. (1), które powstały do dnia ustanowienia rozdzielności majątkowej pomiędzy dłużnikiem i jego małżonką.” – k. 579

Pismem z 17.02.2016 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w K. skierował do M. N. upomnienie nr UP (...). Jako adresata wskazał „**M. N. (małżonek zobowiązanego) odpowiedzialny majątkiem wspólnym w stosunku do zobowiązań powstałych przed dniem zawarcia umowy wyłączającej ustawową wspólność majątkową**”. Jako należność do zapłaty wskazano kwotę 1.093.081,60 zł z tytułu podatku VAT za okres od stycznia 2005 do grudnia 2006. – k. 467

W odpowiedzi na powyższe upomnienie M. N. poinformowała Naczelnika Urzędu Skarbowego o zamiarze dokonania częściowej spłaty zobowiązań w dniu 25.02.2016 r. – k. 719 **Łącznie na poczet tego zadłużenia M. N. wpłaciła 790.703 zł w dwóch ratach: 20.000 zł w dniu 21.02.2016 r. oraz 770.703 zł w dniu 25.02.2016 r. Płatność nastąpiła z konta bankowego M. N..** – potwierdzenie przelewu z tego konta – k. 562.

Skoro M. N. została wezwana do zapłaty zadłużenia męża jako małżonek zobowiązanego odpowiedzialny majątkiem wspólnym w stosunku do zobowiązań powstałych przed dniem zawarcia umowy wyłączającej ustawową wspólność majątkową, to przyjąć należy, że dokonując wpłat z własnego konta bankowego, realizowała ona swój obowiązek zapłaty z tego tytułu niezależnie od tego skąd pochodziły środki pieniężne – z istniejących jeszcze składników majątku wspólnego, czy z jej majątku odrębnego.

Naczelnik Urzędu Skarbowego w K., postanowieniem z dnia 14.03.2016 r. nr (...) - RP.5010.1987.2016 w sprawie zaliczenia wpłaty, na podstawie art. 62 § 4 ordynacji podatkowej, dokonał zaliczenia wpłat dokonanych przez M. N. w łącznej wysokości 790.703 zł na poczet wskazanych zaległości Z. N. (1), objętych upomnieniem z 17.02.2016 r. – k. 469

Jest oczywistym, że M. N. odpowiadająca jako małżonek zobowiązanego odpowiedzialny majątkiem wspólnym w stosunku do zobowiązań powstałych przed dniem zawarcia umowy wyłączającej ustawową wspólność majątkową odpowiada na podstawie art. 29 § 2 ordynacji podatkowej tylko do wysokości wartości majątku wspólnego.

Bezspornym jest, że umową darowizny zawartą w dniu 9 września 2016 r. przed notariuszem T. M. w Kancelarii (...)w K., rep.(...), M. N. darowała swojej córce – pozwanej E. P. niezabudowaną nieruchomość stanowiącą działkę o numerze (...), położoną w K. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...). Wartość przedmiotu darowizny określono na 360.000 zł. Nieruchomość ta wcześniej stanowiła składnik majątku wspólnego małżonków Z. N. (1) oraz M. N., a od 19.11.2009 r. stanowiła składnik majątku odrębnego M. N.. – k. 483-492

Następnie, na podstawie umowy sprzedaży nieruchomości w formie aktu notarialnego z dnia 10 lutego 2018 r., rep. (...) zawartej przed notariuszem A. K. prowadzącą Kancelarię (...) w K. A. P. i I. P. nabyli od E. P. za cenę 180 000 zł działkę o numerze (...), położoną w K. przy ulicy (...), dla której Sąd Rejonowy w Kołobrzegu prowadzi księgę wieczystą nr (...). – k. 629-635

Istotne znaczenie ma stanowisko powoda, co do tego, że nieruchomość będąca przedmiotem umowy darowizny z 9.09.2016 r. stanowiła jedyny składnik majątku wspólnego małżonków Z. N. (1) i M. N. znany powodowi, z którego można by przeprowadzić egzekucję. – k. 579

Ostatecznie przedmiotowa nieruchomość została zbyta w roku 2018 za kwotę 180.000 zł i przyjęć należy, że strona powodowa tej wartości nie kwestionuje, skoro zgłosiła w sprawie żądanie alternatywne zasądzenia od pozwanej kwoty 180.000 zł, tytułem bezpodstawnego wzbogacenia. – k. 621-628 Nawet gdyby przyjęć, że wartość tej nieruchomości wynosi tyle ile wskazano w chwili darowizny z 2016 r., tj. 360.000 zł, to i tak nie miałoby istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Skoro M. N. w lutym 2016 r. zapłaciła powodowi 790.703 zł za zobowiązania Z. N. (1), za które odpowiadała jako małżonka zobowiązanego odpowiedzialna majątkiem wspólnym w stosunku do zobowiązań powstałych przed dniem zawarcia umowy wyłączającej ustawową wspólność majątkową, to trzeba przyjęć, że zapłaciła więcej aniżeli była zobowiązana z tego tytułu zapłacić albowiem górna granica jej odpowiedzialności wynosiła 180.000 zł (maksymalnie 360.000 zł).

Powyższe prowadzi do wniosku, że powód nie wykazał, aby posiadał wierzytelność, która powinna być zaspokojona przez M. N., odpowiadającą majątkiem wspólnym w stosunku do zobowiązań powstałych przed dniem zawarcia umowy wyłączającej ustawową wspólność majątkową.

To, iż takie zobowiązania wobec powoda miał Z. N. (1) było bez znaczenia, skoro górną granicą odpowiedzialności M. N. była wartość znanego powodowi majątku wspólnego, jej wpłata z lutego 2016 r. znacznie tę granicę przewyższała.

Brak wykazania tej przesłanki pociągał za sobą bezzasadność żądania opartego na art. 527 kc, a tym samym także zasadność żądania opartego na podstawie art. 405 kc (wobec sprzedaży przedmiotowej nieruchomości przez pozwaną w roku 2018, przed wytoczeniem niniejszej sprawy).

W tych okolicznościach nie było nawet potrzeby odwoływania się do art. 5 kc, aby roszczenia oddalić.

Zauważyć trzeba, że w prawie podatkowym dopuszczalna jest możliwość zapłaty podatku zobowiązanego przez małżonka podatnika, jako osobę trzecią. Uznaje się wówczas, że wpłata pochodzi ze środków podatnika – art. 62b § 1 pkt 1 i § 2 ordynacji podatkowej. Jednakże w tej sytuacji małżonek podatnika (który nie ponosi żadnej odpowiedzialności podatkowej) płaci jako osoba trzecia nie za swoje zobowiązanie, a za zobowiązanie podatnika.

W niniejszej sytuacji sprawa wygląda zupełnie inaczej. M. N. będąc małżonkiem podatnika ponosiła własną odpowiedzialność majątkiem wspólnym w stosunku do zobowiązań powstałych przed dniem zawarcia umowy wyłączającej ustawową wspólność majątkową z tytułu działalności gospodarczej prowadzonej przez męża. Taki status M. N. wskazał w wezwaniu z dnia 17.02.2016 r. powód i z tego tytułu M. N. zrealizowała płatność ze swego majątku.

Ewentualne zaliczenie płatności dokonanej przez M. N. na podstawie art. 62b § 1 pkt 1 i § 2 ordynacji podatkowej powinno się odnosić wyłącznie do kwoty przewyższającej wartość znanego powodowi majątku wspólnego małżonków N.. W świetle ustaleń w sprawie odnosiłoby się do płatności powyżej 180.000 zł (maksymalnie powyżej 360.000 zł).

W świetle powyższego Sąd Apelacyjny uznał, że rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego okazało się trafne, ale z innych motywów aniżeli wskazał to Sąd Okręgowy.

Mając powyższe okoliczności na względzie Sąd Apelacyjny uznał, że apelacja powoda nie zasługiwała na uwzględnienie i ją oddalił. – art. 385 kpc.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 98 i 108 § 1 kpc.

Jerzy Geisler Ryszard Marchwicki Piotr Górecki